Lieta Nr. 6-7-00032-17
SKA-947/2017
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Augstākā tiesa
LĒMUMS
Rīgā 2017.gada 27.aprīlī

Augstākā tiesa šādā sastāvā:
tiesnesis Andris Guļāns,
tiesnese Līvija Slica,
tiesnese Ieva Višķere,

rakstveida procesā izskatīja SIA „Forest Fox" blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2017.gada 9.februāra lēmumu, ar kuru atteikts pieņemt pieteikumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja SIA „Forest Fox" vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu, kurā lūgts atlīdzināt zaudējumus, kas tai nodarīti ar Cēsu rajona tiesas tiesneša kļūdu, norādot procesuālajā lēmumā nepareizu pārsūdzības kārtību.

[2] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2017.gada 9.februāra lēmumu atteikts pieņemt pieteikumu, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu, jo lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā. Lēmums pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[2.1] Prasījums par atlīdzinājumu nav patstāvīgs prasījums tādā ziņā, ka persona var prasīt atlīdzinājumu nevis par jebkuru kaitējumu, bet tikai par tādu kaitējumu, kas nodarīts ar administratīvo aktu, tā izpildi vai faktisko rīcību. Kaitējums var pastāvēt tikai kopsakarā ar nodarījumu, kura dēļ kaitējums radies.

Pieteicēja, vēršoties tiesā, atsaukusies uz Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likumu, kas paredz privātpersonai tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu. Pieteicējas ieskatā, tiesa konkrētajā gadījumā uzskatāma par iestādi.

[2.2] Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 1.panta pirmā daļa noteic, ka likuma mērķis ir nodrošināt privātpersonai Satversmē un Administratīvā procesa likumā noteiktās tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu par mantisko zaudējumu vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas tai nodarīts ar valsts pārvaldes iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību.

Pieteicēja kļūdaini atsaukusies uz minēto likumu, uzskatot, ka tiesa konkrētajā gadījumā uzskatāma par iestādi, bet tiesneša rīcība, spriežot tiesu, par faktisko rīcību. Saskaņā ar likuma „Par tiesu varu" 1. panta pirmo un otro daļu Latvijas Republikā līdzās likumdošanas un izpildu varai pastāv neatkarīga tiesu vara un tiesnesis ir neatkarīgs un pakļauts tikai likumam. Viens no demokrātiskas tiesiskas valsts pamatelementiem ir neatkarīga tiesu vara, un Latvijas Republikas Satversmes 92. pantā minētais jēdziens „taisnīga tiesa" ietver divus aspektus, proti, „taisnīga tiesa" kā neatkarīga tiesu varas institūcija, kas izskata lietu, un „taisnīga tiesa" kā pienācīgs, tiesiskai valstij atbilstošs process, kurā šī lieta tiek izskatīta.

Tiesas spriešana, tostarp tiesību normu piemērošana, nav valsts pārvaldes funkcija, tāpēc netiek pārbaudīta administratīvā procesa ietvaros un uz to nav attiecināms Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likums.

[2.3] Lai nodrošinātu Latvijas Republikas Satversmē nostiprinātā tiesnešu neatkarības principa ievērošanu, normatīvajos aktos ir noteikta tiesas (tiesneša) nolēmuma pārsūdzēšanas kārtība, nosakot augstākas instances tiesas tiesības, izskatot sūdzību, pārbaudīt zemākas instances tiesas nolēmuma pamatotību un tiesiskumu.

Izvērtēt to, kā tiesa, izskatot konkrētu lietu, ir ievērojusi materiālās un procesuālās likuma normas, ir tiesīga augstākas instances tiesa, izskatot blakus, apelācijas vai kasācijas sūdzību, jo tieši ar nolēmuma pārsūdzību augstākas instances tiesā tiek pārbaudīts, vai zemākas instances tiesas nolēmums ir bijis tiesisks un pamatots, kā arī izslēgta patvaļa no tiesas puses.

Tātad tiesu nolēmumu pamatotību civillietā Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā var izvērtēt tikai augstākas instances tiesa. Lai novērstu iespējamās tiesnešu kļūdas, lietu izskatīšanai parasti paredzētas vairākas instances.

Konkrētajā gadījumā Vidzemes apgabaltiesa kā augstākas instances tiesa izlabojusi zemākas instances tiesas kļūdu, secinot, ka konkrētajā gadījumā nebija pieļaujama lēmuma pārsūdzēšana un blakus sūdzības iesniegšana. Par zaudējumiem, kas saistīti ar advokāta pakalpojumu saņemšanu, ir atbildīga pati pieteicēja, jo advokāta pakalpojumu izmantošana ir personas tiesība. Tiesvedības rezultātā, nesasniedzot konkrētu mērķi, personai nav no tiesību normām izrietošu tiesību vērsties tiesā ar atsevišķu prasījumu par zaudējumu atlīdzināšanu, kas radušies advokāta pakalpojumu izmantošanas rezultātā.

[3] Par Administratīvās rajona tiesas tiesneša lēmumu pieteicēja iesniedza blakus sūdzību, kurā norādīts, ka izskatāmajā gadījumā tiesiskais pamats zaudējumu atlīdzinājumam ir Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likums kopsakarā ar likuma „Par tiesu varu" 13.pantu, kas nosaka valsts atbildību par tiesneša kļūdām, kā arī Latvijas Republikas Satversmes 92.pants un Administratīvā procesa likuma 92.pants.

Motīvu daļa

[4] Pieteicēja uzskata, ka tā ir tiesīga prasīt atlīdzinājuma piešķiršanu administratīvajā tiesā saistībā ar vispārējās jurisdikcijas tiesas tiesneša pieļauto kļūdu, pamatojoties uz Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likumu, jo šajā jautājumā tiesa ir uzskatāma par iestādi publisko tiesību jomā.

Saskaņā ar Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 1.panta pirmo daļu likuma mērķis ir nodrošināt privātpersonai Satversmē un Administratīvā procesa likumā noteiktās tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu par mantisko zaudējumu vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas tai nodarīts ar valsts pārvaldes iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību. Tātad minētais likums tiesības uz atlīdzinājuma pieprasīšanu administratīvā procesa kārtībā saista ar iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 1.panta trešo daļu administratīvais akts nav tiesas nolēmums. Vispārējās jurisdikcijas tiesas tiesnesis, lemjot tiesas lietā, nav iestāde administratīvā procesa izpratnē, jo nedarbojas valsts pārvaldes jomā, bet spriež tiesu. Līdz ar to pirmās instances tiesas tiesneša secinājums, ka lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā, ir pareizs, tādēļ pārsūdzētais lēmums ir atstājams negrozīts.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta pirmās daļas 1.punktu un 324.panta pirmo daļu, Augstākā tiesa

nolēma

atstāt negrozītu Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2017.gada 9.februāra lēmumu, bet „Forest Fox" blakus sūdzību noraidīt.
Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnesis A. Guļāns

Tiesnese L. Slica

Tiesnese I. Višķere